

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. Cognitio & diuina efficientia entium rationis discutitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

suppositum : vereque à Deo chimæras , & cognoscibiles,
& conitas esse.

4. Sed quid iniquis hæc impossibilibus intrinsecæ negationes remoueat, cum equi, & hominis, seu hominem, equum ab existentia, & possibilitate etiam, formaliter propellunt? Nam veræ priuationes, seu negationes, non nisi veri positiui habitus sunt: cum tamen existentia, & possibilitas positiua, ac veræ chimeræ nullius esse possit, vt Magister noster arguebat. Sed rogabo te: quam impossibilitatem, repugnantiæ, seu necessariam negationem existentie remoueat possibilitas intrinsecæ rebus possibilibus? Equè enim negatio per positiuum amouetur, atque positiuum per negationem remouetur; & tamen nulla impossibilitas, repugnantiæ, negatiuæ necessariæ possibilibus potest accidere. Quod mihi responderis, à contrario questioni tue satisfacet. Secundo Deus, qui à se cens, & existens est, atque inde ens necessarium demonstratur, ita est, vt nec possit non esse. Rogo: quodnam non esse esse non potest? An non esse sum: hæc quidem negatio non essendi, est non essendi chimeræ in Deo; & tam in vero positiuo prædicato Dei remouetur. Cur ergo non & veræ negatione chimeræ impossibili remouetur possibilitas? Respondco: ergo contradictoria extrema possibilitatis, & impossibilitatis, nec possibilitatem, nec impossibilitatem eorum, à quibus oppositum contradictorium remouetur, veram supponere, quod remouetur, quia, vt alterutrum extremum erum sit, alterum debere esse impossibile: quia alias illud formaliter non remouetur iuxta statam contradictoriorum legem, & naturam. Non fecus acq̃ue negatio existentie ex ea lege nihil existentie in rebus relinquere, neque existentia aliquid negationis existentie.

5. Obiiciunt sibi Recentiores Complureses: Impossibilitatis essentia in eo est, quod si, quod impossibile est, existeret, duo existerent contradictoria: siue, si existeret identitas hominis, & equi duo contradictoria existerent ergo, ut Deus impossibilitatem, seu negationem possibilitatis chinaxarum, v.g. identitatis hominis, & equi, cognoscat, illam hypothese[m] cognoscat. Antecedens est certum, atque ab opposito probatur: quia possibilitas rei in horum, & commun[i] sententia, nihil aliud essentialiter est, quam quod si res possibilis existeret, non existeret duo contradictoria. Consequentia est legitima, & euidens: siquidem veritas conditionata cognosci nequit, hypothese[m] ignora. Ideo verò inferitur, Deum independentem ab intellectu humano, atque ut impossibilita, seu negationes possibilitatis chinaxarum cognoscat cognoscere, ac facere entia rationis. Respondent sibi Recentiores cognoscere de se entia rationis ex infinitate mentis, & imperfectione modi cognoscendi imperfectum quid, Deoque indignum esse; aut ex necessitate cognoscendi veritatem aliquam aliter incognoscibilem summa, atque infinita mentis, & cognitionis perfectionem esse, que cum etiam cognoscere debet, saltem apprehensum, & verum aliquod ignoret.

quid ignoret. 6. Laudo solutionis doctrinam, iuxta quam statim nonnulla statuum; sed tamen doctrinam de essentia possibilitatis, & impossibilitatis satis communem, quam solutio supponit, probare nunquam potui, cum satis minus confutari controi, met. vbi de conceptu impossibilitatis chimerarum, & possibilitatis rerum fuisse disputatum. Ad rem autem præsertim falsum omnino est, impossibilia, & chimeras; huc negationem possibilitatis identitatis hominis, & equi in ea conditionata veritate consistere: ac proinde necesse alter cognosci à Deo posse. Item impossibilitatis conceptus essentialis est conceptus negotii necessarii, in quo nulla veritas conditionata est: quemadmodum neque in ente necessario Deo, qua ente necessario, vlla conditionata veritas est, imo, ut citato loco dicebam, quemadmodum ratio entis necessarii in Deo posterior metaphysice est prædicato entis à se, ex quo metaphysice à priori demonstratur, ac proinde in essentiam metaphysicam Dei non ingreditur, ita neque ratio negotii necessarii essentia impossibilitatis est; sed quid metaphysice essentiam metaphysicam impossibilitatis consequens, qua in præciso conceptu negotii à se constituitur: in hoc autem nihil conditionatum imoluitur; sed totum est absolutum. Verum est ex eo conceptu negotii necessarii, essentiam metaphysicam

impossibilitatis metaphysicę, consequenter induci etiam illam vereciter conditionatam, si fiat impossibile ali- quod, fuit chimera existeret contradictorium: non quidem, vt plures affirmant, quia in impossibili vtique contradictionis extremum claudatur, sed, quia negatio necessaria inuoluitur: cui hypothesi existerent re impos- sibilis contradicit: ac promde ca purificata hypothe- si, postquam in statu absoluto efficit absoluta contradictio: quare & eam cognosci a Deo debere de se, & directę nec solum quatenus ab intellectu creato concipitur, vt iam dicam.

CERTAMEN III.

Cognitio, & efficientia diuina entium
rationis discutitur.

IN questione de cognitione, & effectione entium rationis à Deo, tribuenda ipi fit necne: Dico primò: Deus directe cognoscit de se entia rationis, nec solum indirectè, quatenus cognoscit creatas cognitiones, quæ illud repræsentant, atque effingunt. Probatnr primo conclusio ratione facta certz. 2. num. 5. quia, vt cognoscatur, atque assentiatnr prædictæ veritati conditionata, *si existeret chimæra, aut homo identificatus cum equo, existeret duplex contradictorium*, oportet cognosci, & apprehendi identitatem hominis, & equi, vt dicebamus, de seque notum est: Secundo: quia, vt hoc iudicium absolutum de se, & directè efformet: *homo non est equus*: oportet etiam, vt identitas hominis & equi significata per copulam, quæ negatur, à Deo etiam apprehendatur: hecque enim negari potest, à sano homine adhuc, quod ignoratur: alii identitas hominis, & equi facta solus, & per rationem est: ergo de se & directè cognoscitur à Deo. Dices, identitatem, quæ in veritate cognitione à Deo cognoscitur, esse identitatem veram sub conceptu communis veræ, & possibilibus identitatibus, quæ quidem solum eo iudicio remouetur: non facta, quæ per rationem homo, & equus identificant: ac proinde nihil rationis à Deo apprehendi, vt verumque iudicium efformet. Sed contra: quia cognoscit identitatem contractam ad identitatem hominis, & equi in particulari, ipsiæ applicatur, quomodo nequit non ex parte obiecti ens rationis intercedere: cum autem eam videat ens rationis meræ, quod absolute non est, esse absolute inter extrema illa *homo, & equus*, negat si dicas inde inferri Deum entia rationis facere, nihil absurdi infertur, vt constat ex concl. 3.

2. Dico secundum, Deum cognoscere entia rationis indirecte : quatenus cognoscendo cognitiones creatas, quae illud continent facta à creaturis contemplatur. Hæc conclusio, licet præcedenti certior non sit, est tamen in-
ter Doctores communior. Probatur facile : quia Deus cognoscit cognitionem, quæ efformatur à me chimæra, ergo cognoscit chimæram. Probatur consequentia : quia efformatur à me chimæra, v.g. homo, cuius cognitione chimæra, quæ intrinsicè, & essentialiter cognoscitur, & repræsentatio formalis, realis intensionalis chimæra est : atqui nequit cognoscitur repræsentatio, quæ talis sine repræsentato : ergo nec cognitio, seu repræsentatio chimære quin cognoscatur simul chimæra. Minor constat ex generali communis doctrina de relatiuis ab Aristotele, quod relatiua, præsertim essentialiter connexa cum terminis simul cognitione, atque cum illo, ac non aliter cognosci debeant. Dices inferri inde dependentiam creatæ cognitionis realis, & veræ ab ente rationis, à quo implicat pendere realem, & veram entitatem : atque insuper muræ casualitatis vera inter ens rationis & cognitionem quæ causatur. Respondetur : dependentiam cognitionis ab ente rationis tanquam à causa vera, & reali attendendam non esse : ea enim est, quod implicat ; tanquam à termino, cuius effectio cognitio est, & à posteriori, verè dari : ad id enim non requiritur verus, & realis influxus entis rationis in ipsam : quare neque quod habeat esse prius alioquin independentem ab ipsa : id quod effectio entis rationis repugnat, vt patet. Vt autem terminus co-
gnitionis

gnitionis sit, fat est, quod representari per illam queat. Unde constat, non esse mutam causalitatem inter am, magis, quam inter actionem physicam, eiusque terminum, seu effectum.

3. Dico tertio: entia rationis, non solum ut actu cognita ab intellectu creato, sed etiam ut possibilia extrinsece, & factibilia ab intellectu creato cognoscit Deus, secus ut possibilia intrinsece negativè, bene autem præcisiue. Prima conclusionis pars probatur facile ex dictis conclusionibus. 2. quia cognoscit possibilem cognitionem entis rationis, quæ factio impossibili suo modo, seu incognoscibili per ipsam entis rationis repugnat: ac proinde, ut possibilibus, non cognoscitur a Deo, quia Deus decipitur; quod repugnat. Secundo: quia Deus videt veram potentiam intellectus creati ad fabricanda entia rationis quare & ea videt ab illo esse factibilia, ac proinde extrinsece suo modo possibilia. Secunda conclusio- nis pars videtur difficilior; sed, me iudice, facilius pro- batur: quia, cum totum intrinsecum esse actuale entis ratio- nis sit cognosci, nequit à Deo cognosci, ut factibile ab intellectu creato; quia à Deo cognoscitur, atque esse actuale recipiat intrinsece: ac proinde nequit cognosci à Deo non existens: quod ipsum erit, si à quouis intellectu creato, ut factibile cogitur: quous enim mens entium rationis rationis causi, adæquata est existentia intrinsece totam, quam non aliter tribuit, quam ea cogitando: quare respectu cogitantis eorum aliquod non est possibi- le præcisiue adhuc; sed existens, & factum; licet respec- tu non cogitantis possibile extrinsece, & factibile man-eat: possibile autem intrinsece solum esse posse ens ra- tionis, si nemo, nec Deus de illis cogitaret: quemadmodum effectus, qui à pluribus causis physicis adæquatis causari physice possit, si ab una fiat respectu aliarum fa- ctibilis solum, & possibilibus extrinsece est. Respectu au- tem illius facti, atque absolute existens, nec solum pos- sibilis. Cognoscitur autem ens rationis, ut possibile in- trinsece præcisiue solum: quia conceptus possibilitatis suo modo entis rationis præcisiue non pugnat cum eius existentia, nec falsam Dei illud cognoscit cognitionem reddet.

4. Dico quarto, & vltimo: Deus entia rationis ar- duitur. Conclusio plures habet aduersarios; sed, ut not, necessitatem, nec entis rationis essentiam, & na- turam, quam itantur, penetrant. Sunt tamen pro no- bis Valentia, Fonseca, Molina, Canar. supra citati, & alij plures, in quibus Complutenses nostri, & Murciani recen- tiores. Est facili probato: quia Deus cum, ut cognos- cat nolus cognitiones entium rationis, tum, ut co- gnoscatur modum, quo à nobis possunt efformari, tum de- more, ut cognoscat veritates plures tum in hypotesi, tum absolute opus est chimæras, & obiecta impossibilia, ac seipsum ab omni potius diuersas, & amoris nolle, ut possit positum concipere, ut de identitate hominis, & cognoscimus idem de aliis iudicium necessario erit: ergo eis omnibus existentiam tribuit obiectum: quo illa nil amplius, ut à cognoscente fiat, neque cognos- cens, ut ea faciat, requirunt. Dices primo: si Deus ea omnia percipiat, & agat cognitione sua, ab æterno, & in æternum cognoscat, & agat infinita entia rationis, quæ omnia, cum nihil sunt, ipsa æternitate occupatus, di- stinguere fuit, & erit in nihil agendo, non sine orio- tatis, & inutilis occupationis nota. Responderunt bene à nobis supra laudati Recentiores Complutenses, non esse inutilem, & otiosam occupationem eam, quæ, ut veritates necessario à Deo cognoscibiles, ne aliquam ignover veritatem, impenditur: cum constet, eas sine apprehensione simplici entium rationis cognosci à Deo non posse.

5. Oppones: entia rationis non posse cognosci, nisi ab eo, qui res aliter, ac sunt, cognoscit: at Deus res, ut in se sunt, cognoscit, nec potest aliter cognoscere: ergo Deus nec cognoscit, nec potest entia rationis cognosce- re, nec dum facere. Negatur absolute Maior, etenim, ut Deus plures veritates, ut reuera in se sunt, iudicatiue co- gnoscatur, oportet illam entia rationis apprehendere. Mi- nor est vera: vnumquodque enim, ut in se est, cognoscit negationes etiam possibilitatis, & entia rationis, quæ ad tradendum de illis debet apprehendere, atque ad co- gnoscendas nostras de entibus rationis cognitiones: inde

verò nullatenus inferitur consequentia, cum negata sit, & absolute falsa Maior. Instabis: entia rationis non esse: ergo cum cognoscuntur, esse cognoscuntur aliter ac sunt: ergo ab eo, qui obiecta, aliter ac sunt, nequit cognos- cere (ut Deus nequit non cognoscere) non cognoscitur. Secundo: cum nihil reuera sunt, nisi cum deceptione, & fictione cognoscuntur, quæ etiam Deo repugnant, nul- quam cognoscuntur. Distinguo Maiorem. Non sunt rea- liter, concedo; per rationem nego: & distingo conse- quens: esse realiter à Deo non cognoscitur, fateor; esse per rationem à Deo non cognoscitur, diffiteor: idque sa- tis est, ut cognoscantur, ac de veritatibus dictis à Deo iu- dicetur.

6. Ad secundam instantiam dico: entia rationis sine fictione, id est, effectione entis rationis, quod eo ipso, quod cognoscitur, sit, atque effugitur, cognosci non posse: cuiusmodi autem effectiorem seu fictionem non esse Deo indignam, & repugnantem; sed prorsus di- gnam, vepote necessariam, ut nullam veritatem ignoret, licet fictio, seu falsitas in cognoscendo, aut dicendo Deo repugnet: hæc autem Deo, ne in cognitione quidem en- tium rationis, adeit; cum cognoscat, nihil verè effectus solum fite, & per rationem. Unde constat, neque in entis rationis cognitione divina deceptionem, adhuc passivam esse: cum ea esse, quod sunt cognoscat, & ne- gationes necessarias, seu chimæras in se etiam cognoscat; licet nequeat de veritate obiectiva illarum indicare, quin identitatem impossibilem apprehendat, ut diximus. Itaque Deo ad cuiusque sine positum, vel negatiui realis apprehensionem apprehensione entis rationis opus non est, cum in se omnia tam positiva, quam negativa secun- dum seipsa penetret, ut ad perfectam eius intellectum vim spectat; at ad verè, ut debet, de chimæris, seu vnam rem aliam realiter diuersam non esse iudicat, opus illi est veriusque identitatem purè rationis apprehendere; quæ proinde necessitas ex perfectione summæ intelligentiæ diuine promanat. Si autem entia rationis apprehensæ etiam necessario cognoscere, quia aliter negatiui verita- tes, & obiecta apprehendere nequirer, sicut nos: id sane imperfectio esset, mentisque sicut in nobis indigen- tia, & penuria.

7. Denum ex dictis constat, entia rationis à Deo per eius scientiam, prout apprehensio est, cognosci, atque efformari. Item cum de eis iudicat per iudicium tam as- sensus, cum assensur esse rationis signum, quam dis- sentus cum ea verè & physice esse dissentitur. Si iudicium subiecti, & prædicati representationibus tanquam sui partibus constet: de quo controu. de actibus nostri intel- lectus ex instituto: tractata de anima agebamus, quæstion- culas alias de intellectu diuino respectu entium rationis omisso: tum, quia ex his, quæ controu. metaph. de crea- tis cognitionibus respectu entium rationis diximus, dirimi facile (refecatis modi nostri cognoscendi imperfectioni- bus) de intellectu diuino possunt; tum, quia ad bonam Theologiam inuitiles: tum denique, quia præsentis ma- teriæ grauissimæ patientiam, nostramque etiam, satis onerauimus his, quæ de larvis figmentisque illis serio disputauius.

DISPUTATIO V.

De statibus, in quibus præfata obiecta
creata secundum se diuinam ter-
minant cognitionem.

DISPUTATIO præfata obiecta omnia, ad quæ representanda diuinam scientiam extendi docuimus, admittit, tam negatiua, quam positiua verè, ac sine men- tis fictione talia (de entibus quippe ratio- nis, quod ad verum statum, in quo à Deo cognoscuntur, plus satis diximus qu. proxima, certam. 3. num. 3.) quo- rum omnium statibus aptis, ut secundum eos diuinam terminant